

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vračajo.

Narodna: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c na tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 na tri mesece.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2457 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2457 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v oklepaju n. pr. (Juli 30-18) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevno potekla naročnina. Ponovito jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

AMERIŠKO TRGOVSKO BRODOVJE.

Trgovske ladje so ravnotako potrebne za zmago Združenih držav in njenih zaveznikov kot bojne ladje, topovi, puške, razna vojaška oprema, vojaki in delavci v vojni industriji in na polju.

Trgovske ladje služijo za transportiranje vojaških čet, prevažanje vojnih potrebščin in trgovskega blaga, kajti v vojnem času tržijo prijateljske države ravnotako med sabo kot pred vojno. Sovražnik skuša seveda vstaviti transportacijo čet, prevažanje vojnih potrebščin in oškodovati trgovino. Ze ti vzroki govore, da imajo trgovske ladje odkazano važno nalogo v vojni, ki je ne smemo podcenjevati.

V sedanji vojni pa igrajo trgovske ladje tako važno vlogo, kakršne do sedaj še ne pozna zgodovina človeštva. Zakaj?

V prejšnjih vojnah so križarji lovili trgovske ladje na morju, jih preiskali po vojnem tihotapskem blagu, in če so našli tako blago na ladji, so ladjo zaplenili, privlekli v svojo luko, kjer je potem sodilo o njeni zaplembi posebno sodišče in izreкло svojo sodbo na podlagi mednarodnih zakonov in pogodb. Če je bila ladja zasežena ali ni bila zasežena, potopljena ni bila nikdar in število ladij, če odštejemo nekaj izjem, se ni skrcilo.

V sedanji vojni je drugače. Nemški kajzer in nemški militaristi so pljunili na vse mednarodne zakone in pogodbe in proglasili so jih za kos navadnega popisanega papirja. Napovedali so brezobziren boj na morju s potapljačami in ti moderni korzarji potope vsako ladjo Združenih držav in njenih zaveznikov, če le morejo nanjo izvršiti zavraten napad. Poleg so potopili tudi veliko število nevtralnih ladij, tako da bi se število ladij vedno krčilo, če ne bi imeli v ladjegradništvu odpomoč proti temu zlu.

Ko so mogotei v Berlinu napovedali brezobziren boj na morju in so pričeli potapljati ladje, je logično nastala naloga, da je treba potopljene trgovske ladje nadomestiti z novimi ladjami.

Združene države s podvzele to nalogo, ki jo izvršuje plovbeni odbor Združenih držav, kateremu predseduje Edward N. Hurley. Kongres je dovolil denar, organizacijo ladjegradništva je pa moral izvršiti plovbeni odbor, ki je bilo na zelo šibkih nogah pred vstopom Združenih držav v vojno.

Plovbeni odbor je moral pred vsem popraviti in razširiti stare ladjedelnice in zgraditi nove, da izvrši program, ki ga je začrtal kongres.

Odbor bo zgradil tri tisoč ladij, ki bodo nosile pet in dvajset milijonov ton. Te številke govore, kako važno delo za Združene države izvršuje plovbeni odbor, ki se je lotil tega ogromnega dela in ga bo tudi izvršil. Ladje bodo gradili še v letu 1919 in 1920.

Kedar bo ta program izvršen, bodo Združene države res imele svojo pravo trgovsko mornarico, kajti ladje, ki so pred izbruhom vojne plule pod ameriško zastavo, niso bile številne in zato se ni moglo dosti pisati in govoriti o ameriški trgovski mornarici. Po vojni bo seveda drugače. Ameriške trgovske ladje bodo plule na vse štiri vetrove sveta in prevažale blago. Tvorile bodo velik člen v verigi transportacije po oceanih.

V mirnem času so trgovske ladje ravnotako potrebne kot v vojni. Združene države meje ob Atlantik, Pacifik in Mehški zaliv. Če hočejo tržiti z drugimi narodi in prevažati svoje produkte v tuje dežele, morajo imeti svoje trgovske ladje — veliko trgovsko brodogradnjo. Pred vojno so ameriške produkte prevažali na tujih ladjah, kar je večalimani škodilo ameriškim industrijalcem, trgovcem, delavcem in farmerjem.

V Združenih državah je bila pred vojno dobro razvita industrija in farmerji so leto za letom pridelali ogromen poljski pridelek. In če so hoteli izvoziti industrijske produkte in poljski pridelek, so se morali poslužiti tujih ladij.

Dobiček od prevažanja so imele tujezemske parobrodne družbe, mesto da bi ga imelo ameriško ljudstvo.

Pa še nekaj je, kar ne smemo pozabiti. Trgovsko brodogradnjo, ki ga gradi plovbeni odbor, je lastnina ameriškega ljudstva in ostane tudi najbrž po vojni. Ves dobiček, ki bo prihajal od tega brodogradnje, bo imelo ljudstvo, ker pojde prebitek v zvezno zakladnico. Na tisoče mladih ameriških fantov pojde na morje. Videli bodo tuj svet, tuje šege in navade in razširili bodo svoje znanje.

Veliko trgovsko brodogradnjo izvršuje važno nalogo v vojnem času, ali ta naloga ni nič manj važna, ko potihne grom topov in bodo narodi zopet prijateljsko občevali med sabo.

Glasovi o potrebi skupnega delovanja.

Mnogo se piše in govori o potrebi skupnega delovanja vseh Jugoslovancev za osvoboditev izpod Avstro-Ogrske in za združenje v eno neodvisno demokratično državo.

Vsi Jugoslovanci v domovini so edini, pravijo apostoli edinstva v Ameriki, za en edini cilj, ki jih vodi v tem boju, in ta je za rešitev izpod Avstrije. Potem žele, ko bomo svobodni, bomo sklepali o formi države v Jugoslaviji. Ampak ameriški Slovenci združeni v Slovenskem republikanskem združenju nasprotujejo vsaki slogi in se že sedaj, ko nimamo niti svoje hiše, kregamo, kakšna naj bo njena oprema in pohištvo. To nam zamirijo, kajti mi smo edini, ki rušimo slovo. Tako povdarjajo dan za dnem ljudje, katerih edini cilj (?) je razbitje Avstrije in združenje Jugoslovancev. O formi Jugoslavije pa bo odločil narod v domovini potem ko bo združen, kajti mi mu nimamo pravice usiljevati ničesar. Tako trdijo apostoli "edinstva" brez konca in kraja.

Tudi newyorški "G. N." je v svoji 191. številki posvetil dolg članek o potrebi skupnega delovanja. Slovenskemu republikanskemu združenju svetuje, naj se pridruži Jugoslovanskemu narodnemu svetu, v katerem so sedaj zastopane Slov. nar. zveza, Hrvatski savez in Srbska narodna odbrana, to so organizacije, ki priznavajo krfsko deklaracijo. Oni vedo, da se SRZ ne strinja s krfsko deklaracijo, ker že v naprej absolutno določa monarhistično formo države, ki je proti principom demokracije, zapadenosti in republikanizma. Ampak "G. N." nas tolaži, da je pogodba sklenjena in moramo z njo računati, kajti sklenila se je z vednostjo zaveznikov vlad. Proti krfski deklaraciji ni imela nobena zaveznika vlada ničesar, vlad tega je je treba v gotovih ozirom upoštevati, pravi uredništvo G. N. Torej oni priznavajo tako formo države, kakršno propagira krfska deklaracija. Oni so imeli popolno pravico določiti formo države, četudi hiša še ni zgrajena, četudi Avstro-Ogrska še ni razbita, toda nam to ni dovoljeno. Ker smo si vzeli to pravico in povedali, kaj je po našem mnenju najpravičnejša rešitev jugoslovanskega vprašanja, so nas proglasili za sovražnike skupnega dela.

Mi naj se damo anektirati londonskemu odboru, kjer bomo imeli vse pravice svetovati in če bodo naši nasveti pametni, jih bodo morda še upoštevali. G. N. pravi doslovno: "Če bodo pri tem skupnem delovanju dokazi in nasveti Slovenskega republikanskega združenja temeljitelji in boljji kot so naši, bo vsak med nami patentiran norec, če se ne bo hotel ozirati nanje."

Naš program je naš nasvet. G. N. ga je nekoč odobral in ga imenoval najboljšega za rešitev jugoslovanskega vprašanja. Sedaj so ljudje okoli njega drugačnega mnenja. Krfska deklaracija je pogodba, katero je treba upoštevati, kajti "sklenjena je bila z vednostjo zaveznikov vlad."

Kaj pa je potem takega, če je bila sklenjena z vednostjo zaveznikov vlad. Kje in kdaj je dala ameriška ali angleška vlada najmanjšo izjavo, s katero odobrava krfsko deklaracijo in ustanovitev jugoslovanskega združenja? Ne v Wilsonovih, ne v Lansingovih izjavah ni nič takega, da bi se moglo sklepati, da je naša vlada naklonjena željam monarhistov po jugoslovanski monarhiji brez ljudskega dovoljenja. Ameriška vlada, kakor tudi zavezniki, stoji na stališču, da mora dobiti Srbija in Črna Gora nazaj vse ugrabljeno ozemlje in dojeti centralne države poravnati krivice, storjene Srbiji in Črni

gori. Za avstro-ogrsko Jugoslovane pa zahtevajo samoodločevanje. O njihovi bodoči usodi in to je, kar zahtevajo tudi Hrvati, Slovenci in Srbi, ki so danes še pod avstro-ogrsko tiranijo. To vedo gospodje pri Jugoslovanskem narodnem svetu v Ameriki in pri londonskem odboru ravno tako dobro, kakor mi. Kljub temu so napravili pogodbo, ki ne govori o kakem samoodločevanju jugoslovanskega ljudstva, nego je vse že lepo določeno. Ampak za krfsko deklaracijo je treba pridobiti jugoslovansko ljudstvo, da bodo njeni očetje lahko stopili pred svetovno javnost in rekli: Jugoslovanci želijo tako združenje, kakoršno je zapopadeno v krfski deklaraciji. Tak utis hočejo napraviti v inozemstvu o Jugoslovancih Avstro-Ogrski, kot da se ti popolnoma strinjajo z vsem, kar se sklepa pri londonskem odboru in na Krfu. Na poti pa jim je S. R. Z. v Ameriki, ki bi morda utegnilo svetlo dokazati, da propagatorji jugoslov. monarh. nimajo niti najmanjše volje resno govoriti o samoodločevanju narodov. Vse kar žele je organizirati njihovo delovanje tako, da bi lahko šli pred svetovno javnost in rekli: Jugoslovanci žele združenje na taki in taki podlagi. V dokaz temu so in te in te organizacije, ki so priznale naš program in delujejo zanj.

V današnjih časih odločuje v demokraciji državah javno mnenje in prihaja do gotove meje v poštenju tudi v avtokratičnih državah. To se vidi tudi v Avstriji, kjer poskušajo njena vlada dovoljiti vsaj nekaj narodov, da bo potem toliko lažje zatirala in tlačila druge. Čim dalj bo trajala vojna, večji vpliv bo pridobivalo javno mnenje na škodo diplomacije. Zato je za Jugoslovane važno, da napravijo tako močan pritisk na javno mnenje po vsem svetu, kakor so ga napravili na primer Čehi. Oni niso sklepali pogodb s kako državo, pa so zato vseeno v svojem boju za osvoboditev češkega-slovaškega naroda precej dalj kot pa Jugoslovanci. Pri njih se ne gre za povečanje kake sedaj že obstoječe države na račun Čehoslovakov, nego za ustanovitev češko-slovaške republike. In to je napravilo na svetovno javnost mnogo boljji utis, kakor pa kake deklaracije v katerih se ne prestopa ponavljajo in povdarja kraljevina. Demokraciji je že beseda monarhija zoperna, zato na propagiranje za nove monarhije ne najde tistega odmeva, kot ga žele ljubitelji dvorov. Avtokratična Nemčija in Avstro-Ogrska je naprimer prav zelo naklonjena novim monarhijam, kar se je dokazalo v Rusiji. Ne rečemo, da so centralne sile naklonjene kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Niti najmanj, ker bi bila taka država proti njihovim načrtom. Še veliko manj pa so naklonjene jugoslovanski republiki, kajti vsaka republika ogroža monarhistični sistem v sosednjih državah, med tem ko čutijo dinastije v stiskah enake interese in si vzajemno pomagajo. To je dokazal Karlov apel rumunskemu kralju, v katerem povdarja važnost solidarnosti med dinastijami proti sovražnikom.

Pristaši krfske deklaracije zelo radi povdarjajo, da "bo imela glavno besedo skupščina, izvoljena od ljudstva. Tudi G. N. nam to zatrjuje.

"V krfski deklaraciji je namreč točka, da bo imela prvo in zadnjo besedo narodna skupščina, torej narodno zastopstvo, sestavljeno iz Slovencev, Hrvatov in Srbov. To zastopstvo bo imelo večjo in odločilnejšo besedo kot jo bo imel — kralj.

In če temu zastopstvu ne bo kralj po volji, ga bo odstavilo, oziroma ga sploh ne bo izvolilo za kralja, dočim kralj ne bo imel prilike, vtikati se v odredbe in doletila narodne skupščine, ker ga skupščina sploh ne bo izvolila in

priznala, če bo uvidela, da se ne čuti pokoriti njeni volji."

Pred nekaj meseci je bil G. N. popolnoma drugega mnenja. Toda razmere so nanesele tako, da je bilo treba premeniti prejšnje naziranje o krfski deklaraciji. Kje je tista točka v krfski deklaraciji, kjer se daje skupščini moč izvoliti kralja ali ga odstaviti? Mi poznamo 13 točk te deklaracije, toda v nobeni ni rečeno, da bo skupščina odločilna moč, pač pa ravno narebo. 13. točka pravi, da bo kraljevska sankcija in ne skupščina tista odločilna moč. V njej se nikjer ne govori o volitvi kralja, kajti ta je vendar že določena. Čudno je, da si ljudje sploh še upajo na tako smešen način tolažiti krfsko deklaracijo, kajti njeno smisel razumejo ravno tako dobro, kakor mi.

Če je njihov glavni cilj razbitje Avstro-Ogrske in če, potem, ko bodo Jugoslovanci združeni, dati narodu samemu priliko odločati o državni formi, zakaj so napravili krfsko deklaracijo tako, kakoršna je? Slovensko republikansko združenje je gotovo za razbitje Avstro-Ogrske v interesu svetovnega mira, zato se to razbitje ne sme izvršiti za aneksijske namene drugih držav. Ljudstvo vseh narodov se mora dati priliko, da samo odloči o svoji bodoči usodi. In za tako razbitje propagira S. R. Z. Ne samo S. R. Z., nego tudi podjarmljena ljudstva v tej žalostno skrupceni državi. Za tako skupno delo smo vedno pripravljivi, nikakor pa se ne sme pričakovati od demokratičnih Jugoslovancev v tej republiki skupnega delovanja v interesih kake dvorne vladne kaste in dinastije. Nismo mi tisti, ki smo se branili skupnega dela, kajti čim močnejše so sile, tim sigurnejše se dosežejo uspehi. Nam so interesi ljudstvo prvo in zadnje vprašanje. To je povedano jasno in določeno v čikaški izjavi. Ako se bi sedaj pridružili Jugoslovanskemu narodnemu svetu, oziroma londonskemu odboru, bi morali zahtevati naš program, kajti skupno delo z njimi bi pomenilo, da priznamo krfsko deklaracijo. Demokratično slovensko in drugo jugoslovansko ljudstvo bi nam z zaničevanjem obrnilo hrbet in to po vsej pravici. Demokracija ne more popuščati, pač pa protidemokracijski struje. Demokracija bo zahtevala vedno več pravice ljudstvu, ne pa da bi pomikala kolo časa nazaj.

Skupno delo je nemogoče, dokler nimamo skupnega programa. In v naših programih ni skupnega nič drugega, kakor zahteva po razbitju Avstro-Ogrske. Toda za skupno delovanje pa je potreben tak program, da bo soglašal z našimi demokratičnimi zahtevami tudi o bodoči usodi Jugoslovancev. Dokler se ne pokaže resne volje za tak skupen program, so vse jermijade o potrebi skupnega delovanja le agitatorično sredstvo, proti S. R. Z., kot da je ono tisto, ki ovira skupno delo. Ne S. R. Z., nego naš nedemokracijski program je tista zapreka. Dokler ga ne spremenite, bo ta zapreka ostala.

Povdarjate, da je pogodba narejena in se jo sedaj ne more spremeniti, ker je priznana. Priznana je le od faktorjev, ki so jo izdelali in ravno tisti faktorji jo lahko spremenijo, kot se spremenijo druge pogodbe. Toda danes ni še nihče prizadel pokazal resne volje spremeniti to "pogodbo".

Vi hočete ljudstvu dopovedati, da smo sovražniki skupnega dela. Če hočemo skupno delo, moramo imeti tudi skupen program. In ker ga nimamo, tudi nimamo skupnega dela. Ker pa smo trdno prepričani, da je naš program demokraciji in za rešitev jugoslovanskega vprašanja najboljši, nima nihče pravice zahtevati, da ga naj spremenimo na ljubo mnogo slabšemu programu.

DOPISI

Velik moralen in gnoten uspeh nedeljske prireditve Clevelandске lokalne organizacije Slov. Rep. Zdrženja.

Cleveland, O. — Izlet clevelandskih in okoljskih Slovencev, ki ga je priredila tukajšnja lokalna organizacija v nedeljo 18. avgusta, je uspel boljše, kakor pa smo pričakovali. Naši nasprotniki so s svojo taktiko, s katero so poskušali preprečiti naš izlet, dosegli ravno nasproten učinek. Slovenska ameriška metropola je ob tej priliki jasno pokazala na

kateri strani so tukajšnji Slovenci.

Ko je bila zbrana množica skupaj, smo otvorili piknik s sviranjem ameriške himne. Nato je pozdravil izletnike predsednik lokalne organizacije, Frank Sontak, in nam predstavil znanega boritelja za demokracijo, M. Petroviča. Reči se mora, da je Petrovič nastopil pri tej priliki tako živo, da je vzbudil pri udeležencih velikansko navdušenje za naše principe. Občinstvo mu je navdušeno pritrjevalo s plaskanjem in s klici: "Živela republika! — Doli z avtokracijo!"

Po končanem Petrovičevem govoru je nastopila rojakinja gospojna Zupanc. Ni to žena iz "visoke" jugoslovanske družbe, nego priprsta Slovenka, ki razume pojm demokracije. Govorila je vsem od sres.

Na sporodu smo imeli tudi pevске točke. Po govoru Josipine Zupanc je nastopilo katoliško pevsko društvo Lira, pri katerem so večinoma v Ameriki rojeni slovenski mladeniči in mladenke. Njihov pevovodja M. Holmar je lahko ponosen na pevski zbor Lira, kajti lepe so bile njene pesmi. Lira nam je zapela več slovenskih pesmi in končno so zapeli himno "Star Spangled Banner".

Nato je godba zaigrala Naprej zastave slave, za njo je nastopil slov. soc. pev. društvo Zarja, ki se tudi trjuje ob vsaki priliki za naše ideje in za povzdigo naših prireditelj.

Nekaj zanimivega je bilo veliko število slovenskih vojakov iz taborišča Perry, ki so dobili dopust od prvega do zadnjega, da se jim je dalo stem priliko udeležiti se naše prireditve. Izmed vojakov je govoril naš znani rojak, član ameriške armade v vojni za demokracijo, Josip Durn, ki je v svojem govoru izjavil, da so slovenski vojniki v taborišču Perry za ideje in principe Slovenskega republikanskega združenja in so pripravljeni boriti se do konca — do zmage za demokracijo. Da ste videli navdušenje, ki ga je povzročil njegov nastop. Enakega doživeti le malokdaj pri slovenskih prireditvah.

Za njim je nastopil L. F. Truger, ki je pobijal s stvarnimi dokazi razne nesmiselne trditve nasprotnikov o raznih priznanjih in njihova natoleevanja. Ljudstvo je pazno sledilo njegovim izjavam.

Nastopil je tudi v Ameriki rojen rojak, ki nas je zagotavljal, da je Slovensko republikansko združenje na pravem potu in da je ta program v popolnem soglasju s konstitucijo Združenih držav, obsojal pa je delovanje Slov. nar. zveze, ki je na nepravem potu.

Po končanih govorih je zaigrala godba Bled himno Hej Slovani. Ako bi hotel natančneje opisati vso manifestacijo, bi vzelo mnogo prostora, toda to naj za enkrat zadostuje, da ameriški Slovenci spoznajo, da je največja slovenska nasebina trdna in neomahljiva v boju za cilje S. R. Z.

Gnoten uspeh te prireditve je naravnost zadovoljiv, toda natančnih računov še ne morem poročati ob času, ko pišem ta dopis. Poročevalec.

KONGRESNIKI SE ZANIMAJO ZA PROHIBICIJO ONKRAJ OCEANA.

Washington, D. C. — V kongresnih krogih se zanimajo za potovanje dveh goreh prohibicionistov, kongresnika Chares H. Randalla iz Anglosa in kongresnika Alben W. Barkleyja iz prvega distrikta v Kentuckyju.

Najbolj goreči prohibicionisti so od časa do časa prišli z obtožbo na dan, da servirajo ameriškim vojakom lahka vina itd., in da porabijo živila za opojne pijače, ki jih eksportirajo v Francijo. Razširila se je govorica, da sta kongresnika odšla v prohibicionistični zaštev v Francijo in zbereta potrebni material, in če bo treba, ga predložita kongresu. Pred odhodom so kongresnika Randalla vprašali, če gre res radi tega v Francijo, da se prepriča, kako je tam z opojnimi pijačami. "Ni res, da grem tje, da sunem v veliko užgalno nit," je rekel kongresnik Randall. "Naravno sem zainteresiran v stvari, toda izpraševal ne bom, če iz ameriških živil delajo opojne pijače." Voditelji prohibicije so posebno zainteresirani v potovanje obeh kongresnikov.

VESTI Z BOJISKA.

(Nadaljevanje s prejšnjega)

meričani vsakega vjetnika najprej izprašajo, potem mu dajo dobro kosilo in nato prebodejo ali ustrelje. Reče je res mislil, da se mu bliža zadnja ura, ko so ga častniki izpraševali, samo košilo je imelo še priti. Vjetnik se je seveda zelo oddahnil, ko so mu povedali, da lahko še dolgo živi in postal je zgovoren. Povedal je, da so Nemci izgubili upanje na zmago, toda bore se še zato, da dobi Nemčija boljše mirovne pogoje, ako pokažejo, da so se zmiraj dobri bojevniki. Pristavil je tudi, da bo sleherni možki v Nemčiji prijel za orožje, predno se umaknejo čez mejo in dožive, da bo Nemčija tako opustošena kakor je dotični del Francije.

DNEVNI SEZNAM IZGUB.

Washington, 21. avg. — Vojni department je danes objavil 161 imen. Izgube: 24 mož ubitih v boju, devet jih je umrlo za ranami in dva vsled bolezni, 47 je težko in 15 neznano kako ranjenih, 64 mož pa pogrešajo.

Sinočni seznam vsebuje 176 imen: 32 mož ubitih v boju, pet jih je umrlo za ranami in pet vsled bolezni, dva sta smrtno onesrečila, 47 je težko in pet neznano kako ranjenih, 80 mož pa pogrešajo.

Razno iz inozemstva.

POLOŽAJ V RUSIJI.

London, 21. avg. — Po vestih iz Berlina čez Amsterdam se nadaljujejo živčni izgedi v Petrogradu. Število žrtev, ki so padle v pouličnih bojih, še ni znano. Druga vest se glasi, da je bil Petrograd dva dni brez živih nakar so delavci organizirali velike protinemske in protibolševiške demonstracije. Sovjetska vlada je takoj proglasila obsedno stanje v mestu.

Amsterdam, 21. avg. — Nemški listi poročajo, sklicevaje se na brzojavko iz Petrograda, da so čehoslovaki okupirali železniško križišče Šandrinak med Ekaterinogradom in Kurganom vzhodno od Uralskih gor. Uradniki kraljeve ruske vlade so bili usmrčeni po okupaciji mesta.

Dalje javljajo iz Berlina na podlagi uradne brzojavke iz Vologde, da so se zavezniške čete na arhangelski fronti umaknile pred ognjem bolševiške artilerije. Sovjetske čete so razstrelile Bajkalski predor transsibirske železnice.

Washington, 21. avgusta. — Iz švedskih virov je prišlo poročilo, da so delegatje sovjetske republike in Ukrajine pri mirovnem pogajanju podaljšali premirje in ponovili železniško, pošto in telegrafsko zvezo; dalje so sklenili, da Velika Rusija in Ukrajina izmenjata blaga do vrednosti 17 milijonov rubljev.

Vladivostok, 21. avg. — General Dieterichs, vrhovni poveljnik češkoslovaške armade v Sibiriji, je izjavil, da mu je neznani položaj češkoslovaških čet v Transbaikaliiji, toda on se boji, da je položaj zelo slab. Po njegovem mnenju imajo bolševiki 40.000 mož, 70 topov in okrog 200 strojnih pušk. Dieterichs je dejal, da je pomoč nujno potrebna in da si zavezniški morali prediniti tudi iz Mandžurije.

Vladivostok, 21. avg. — Tukajšnje delavske organizacije so zaštrikale vsled zapora kraljevih sovjetskih voditeljev. Delavci tudi zahtevajo, da mora biti general Horvath, protibolševiški voditelj pregnan iz Sibirije.

Amsterdam, 21. avg. — Moskovski dopisnik lista 'Kreuz Zeitung' javlja, da so bolševiki vrgli v ječo velikega kneza Pavla, strica pokojnega Nikolaja Romanova. Bolševiški listi so pričeli objavljati dnevnik bivšega carja, ki ga je pisal zadnjih trideset let. Dnevnik se deli v tri dele in najprej bo objavil del od leta 1905 do Nikolajev smrti.

Nemški kronprince degradiran?

London, 21. avg. — Na Holandskem se razširja govorica, da je bil Friderik Viljem, nemški kronprince, odstavljen od poveljstva. Vest seveda ni nikjer potrjena, ampak znamenja, ki dajejo podlago tej govorici, so značilna. Fakt je, da v berlinskih depešah že več dni ni bilo omenjeno kronprincevo ime in izpuščeno je tu-

di v uradnih poročilih nemškega generalnega štaba, ki je doslej vedno omenjal "armadno skupino nemškega kronprincea." Govorica se glasi, da sta Hindenburg in Ludendorff takorekoč izročila ultimatum kaiserju po porazu kronprinceve armade ob Marni: "On mora iti ali pa greva midva." Dalje javljajo, da se bavarski kronprince Rupprecht še vedno nahaja na "počitnicah."

Karl ne da avstrijskih čet.

Curich, 21. avg. — Nepotrjena vest z Dunaja se glasi, da avstro-ogrske čete ne pojdajo na zapadno fronto, čeprav sta se Viljem in Karl dogovorila na konferenci zadnji teden, da dobi Nemčija 15 avstro-ogrskih divizij.

(Pred kratkim so poročali, da je bila identifikirana ena avstrijska divizija med Nemci na zapadni fronti.)

Američani v prvem zračnem napadu na Ostend.

London, 21. avg. — Stan ameriške mornarice v Londonu javlja, da so ameriški avijatiki pričeli nočne napade na Ostend dne 15. t. m. Oporišče ameriških letalcev je na nekje na angleški obali.

Švedski germanofilski listi kriče za mir.

Stockholm, 21. avg. — Švedski pronemški listi "Nya Allehanda," "Aftonbladet" i. t. d. so zagnali velik krik za mir. Ob času nemške ofenzive marea, maja, junija in julija so ti listi peli slavo nemškemu orožju in o kakšnem miru ni bilo govora, toda zdaj, ko so bili Nemci tepeni in ko zavezniški prodirajo dalje, so omenjeni listi "spoznali veliko nesmisel nadaljevanja vojne in po mnenju urednikov teh listov bi kakšna neutralna država naredila veliko uslugo vsemu človeštvu, če bi posredovala za mir."

Obenem ti listi surovo napadajo Hjalmarja Brantinga, voditelja švedske zmerne socialistične stranke, kateri zagovarja zavezniško stvar in povdarja pri vsaki priliki, da mora biti Nemčija docela poražena.

Enako mirovno pesem so zapeli germanofilski listi na Danskem in v Švici.

Štrajk tramvajskih uslužbencev v Londonu.

London, 21. avg. — Stavka žensk, ki opravljajo službo konduktorice na omnibusih in pouličnih ter podulčnih železniških črtah, še ni končana. Včeraj se je štrajkaricam pridružilo večje število konduktorice podulčne železnice. Vseh žensk pa štrajku je 14.000.

Velika eksplozija v Kruppovih tovarnah.

Pariz, 21. avg. — Iz pisma, ki so jih našli Francozi pri nemških vjetnikih, je prišla na dan vest o veliki eksploziji v Kruppovih tovarnah za topove v Essenu, ki se je pripetila meseca junija. 6000 delavcev je bilo ubitih in ranjenih.

Ruski sovjet ne mara nemške pomoči.

London, 21. avg. — Sovjetska vlada zanika v uradnem poročilu, ki je prišlo po brezžičnem brzojavu, da bi bila kdaj branila zavezniškim konzulom oditi iz Rusije, ako to žele. Sovjetska vlada je zahtevala od Nemčije, da mora zadnja dovoliti varno pot zavezniškim zastopnikom čez Petrograd in Stockholm, ako si izberejo to pot.

"Pravda," glasilo bolševiške stranke piše, da ne bo sovjetska vlada nikdar sprejela pomoči od Nemčije, čeprav je v oficijelne Nemčije, da mora zadnja dovoliti varno pot zavezniškim zastopnikom čez Petrograd in Stockholm, ako si izberejo to pot.

Bolševiška vlada izdaja dnevne bulletine o položaju na "treh rubrikih v Sibiriji in druga od Ufona do Kaspiskega morja, tretja fronta je pa na severu v okoliščini Arhangela. Čicerin, bolševiški komisar zunanjih zadev, je v soboto izdal dolgo poročilo iz Kremļa, v katerem pravi, da ves svet izven Rusije misli, da je sovjetska vlada že razvaljena, toda ruski proletarijat se smeje takim lažem.

Bolgarski kralj blizu smrti in Bolgarska bo republika.

Madrid, 21. avg. — List "Liberal" piše danes, da se v par dneh pričakuje smrt bolgarskega kralja Ferdinanda in proglašenje bolgarske republike.

Washington, 21. avg. — Raane oficijelne depeše se glase, da se bolgarski kralj Ferdinand nahaja v Nemčiji v zelo slabem položaju. Odsel je iz Sofije nenadoma in potem so poročali, da je bil prisiljen oditi valed slabega zdravja. Neka poznejša vest se je glasila, da je Ferdinand znoel in da je kajzer najel najboljšo zdravniško zanj. Značilno je predvsem to, da ga kajzer ni povabil na zadnjo konferenco z avstrijskim cesarjem. Medtem pa javljajo, da se na Bolgarskem gode čudne reči. Ljudstvo zahteva mir za vsako ceno in nemški častniki se ne čutijo več prijatelje na bolgarskih tleh.

Ameriške vesti.

CESTNOŽELEZNIŠKA DRUŽBA PROSJAČI ZA POVIŠANJE VOZNINE.

Denver, Colo. — Denver Tramway kompanija je pričela krožiti med občinstvom peticije za povišanje voznine od 5 na 6 centov. Družba mora dobiti najmanj 3.000 podpisov, da lahko predloži peticijo občinskemu svetu, ki jo sprejme ali odkloni.

Minuti morajo trije tedni, preden občinski svet lahko podvzame zaključno akcijo. Družba zahteva povišanje voznine za dobo vojne in za devet mesecev po sklenjenem miru. Občinski svet mora štiti rezolucijo in priobčiti.

Poslovni določa le pet centov voznine. Po mestni poslovni mora občinski svet sprejeti potreben sklep, da se poviša voznina. Družba je že vložila prošnjo na komisijo za javne potrebe, da dovoli povišanje voznine.

BANČNA ROPARJA PRIZNALA ZLOČIN.

Glenwood, Springs, Colo. — John F. Wallace iz Leavenwortha, Kan., in Herbert R. Chase iz Fort Wortha, Tex., oba registrirane, sta priznala, da sta oropala državno banko v Crawfordu za \$9.000 zadolžne svobode in vojno hranilnih znamk. Wallace in Chase sta priznala, da jima je pri ropu pomagal tovariš, kateremu sta dala del plen. Policija ne verjame v zadnji del izpovedi.

Roparja sta ušla iz Crawforda v velikem zelenem avtomobilu in nista imela silitosti, dokler nista vprašala v neki gorazi za olje, ga zol in popravila. Bandita izroče šerifu okraja Delta.

SLEPARJI SPOZNANI KRIVIM.

New York, N. Y. — Gdč. Isabella, podpredsednica in ravnateljica neke družbe za splošno opremo, in Mihael Polak sta bila spoznana krivima, da sta zarotniškim potom hotela oslepariti vlado pri dobavi 100.000 kasarniških vreč. Vreče so vladni nadzorniki našli defektivne in obtožena sta hotela podkupiti zvezne nadzornike. Kazen še ni izrečena.

NEWYORSKI PRISTAN LAHKO POVEČAJU.

New York, N. Y. — Komisija za razvoj pristanov v New Yorku in New Jerseyju, ki ima za predsednika William B. Willcoxa, naznanja, da bi v newyorškem pristanu naložili in razložili več kot dvakrat toliko blaga, kot ga nalože in razlože, če bi bila luka pravilno razvita.

SUFRAŽETKE IZPUŠČENE IZ ZAPORA PO GLADOVNEM ŠTRAJKU.

Washington, D. C. — Iz zapora v Distriktu Kolumbije so izpuščili tri in dvajset sufražetk po šestdnevem gladovnem štrajku. Oblasti niso dale pojasnila, zakaj so bile izpuščene, dasiravno so imele nekatere presedeti po petnajst dni v zaporu.

PARNI KOTEL RAZPOČIL.

Muskogee, Okla. — Na farmi Noel Williams, tri milje jugozapadno od Pegra, se je razletel parni kotel, ki je oddajal parno silo mlatnemu stroju. Tri osebe so ubite in tri ranjene.

PREDSEDNIK PIŠE ZA ČETRO TO POSOJILU SVOBODE.

Washington, D. C. — Predsednik Wilson je spisal oglaš za četrto posojilo, ki bo priobčen v listih križem Združenih držav in bo nosil njegov podpis. Vsebinska oglasa ostane tajna, dokler ne prične kampanja za četrto posojilo svobode.

PRIDELEK KROMPIRJA V NEW JERSEYJU.

Hightstown, N. J. — Tukajšnji farmarji, ki so posadili krompir na 18.000 akrih, bodo potrebovali okoli 1.800 delavcev, da spravijo krompir s polja domov.

Samoposebi se razume, da bodo farmarji težko dobili delavce, ako se ne oglašijo prostovoljci, kajti veliko število delavcev dela se v vojni industriji, drugi so pa v armadi. Vseled tega so v bližnjih mestih obdržali shode in pojasnili, da se morajo prigrisati prostovoljci, da bo mogoče spraviti krompir domov. Apelirali so na pisarniške uslužbenice in industrijalne delavce, da pobirajo en dan krompir, ali da ga pomagajo pobirati zvečer po delopustu.

Ustanovila se je v ta namen organizacija, ki bo kasneje skrbela za prostovoljce, da pomagajo pri koruzni žetvi.

ŠKODLJIVI ZAJEC KORISTNA ŽIVAL.

Washington, D. C. — Po izjavi biološkega biroja v poljedelskem departmentu ubijejo vsako leto v Združenih državah 200.000.000 zajcev. Če bi vse te zajce porabili ljudje za hrano, bi imeli 300.000 ton mesa. Če bi pravilno pobirali kože, tedaj te kože reprezentirajo vrednost \$20.000.000.

Farmarji na zapadu so se večkrat obrnili na biološki biro, da zatri zajčjo kugo. Vladni uradniki bodo podučili farmarje, kolike vrednosti je danes zajec. Ustanovila so se podjetja, na zapadu, ki kupujejo kože in konzervirajo zajčje meso v škatljah. Če se bodo farmarji ravnali po nasvetih uradnikov poljedeljskega departmента, bodo zajčjo kugo spreminili v dober vir za pomnožitev njihovih dohodkov.

ZADNJE VESTI.

NOVA NEMŠKA KORZARSKA METODA.

Kanadski atlantiški pristan, 21. avgusta. — Ribiški parnik "Triumph", opremljen z dvema topovoma, brezstičnim aparatom, ki ga vodi 16 pomorščakov z nemške topilnice, lovi ribiške in druge ladje ob Novi Škottiji. Mornarji s škuna, ki jih je potopil "Triumph", so dospeli sem.

Novi korzar je potopil škuna "Una R. Sanders", "E. Pratt Andrew" in "Francis J. O. Hara. Wallace Bruce, kapitan škuna "E. Pratt Andrew", je izpovedal, da ga je ustavlil "Triumph" in mu dal deset minut časa, da z moštvo zapusti ladjo. Nemci so škuna potopili s bombami.

NEMŠKI VOJAKI NA DOPUSTU GOVORE O REVOLUCIJI.

Z britako armado v Franciji. — Povelje, ki ga je izdal nemški vojaški poveljnik in ki so ga našli pri nekem vjetniku, razsvetljuje, kakšne so razmere v nemški armadi. Odstavek v povelju se čita:

"Izvedel sem po pismu, adresiranem na kraljevo prusko vojno-ministrstvo, da so vojaki na dopustu odprto govorili o revoluciji, ki izbruhne po vojni."

SUFRAŽETKE SO DOBILE DOVOLJENJE ZA SHOD.

Washington, D. C. — Armadni železniški urad je izdal članicam ženske stranke dovoljenje, da obdržavajo shod na Lafayette-tovem štiriokotu. To izravna spor med washingtonsko policijo in žensko stranko.

RAPREDEK

"Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjaj s njenimi idejami, podpisaj trgovca, ki oglašajo v Prosveti. — V zalogi imam vse za vsakdanje potrebe, ne po zmerni ceni.

ANTON ZORNIK, Nemška Pa.

Slovenska Narodna

Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Izkop. 17. junija 1907 v dr. Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

UPRAVNI ODBOR:

Predsednik: John Vogriš, box 220, La Salle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, box 86, Girard, Kans.
II. Podpredsednik: Jožef Kuhelj, 9409 Ewing Ave., So. Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill.
Zapisničar: John Molek, 4008 W. 51st St., Chicago, Ill.

NADZORNI ODBOR:

Jože Ambrožič, box 351, Canonsburg, Pa.
Paul Berger, 741-1st St., La Salle, Ill.
F. S. Taucher, 674 Ahsay Ave., Rockspring, Wyo.

POROTNI ODBOR:

Anton Hraat, box 140, Canonsburg, Pa.
Jože Štadišek, box 432, Smithton, Pa.
Rudolf Pisteršek, box 436, Bridgeville, Pa.
Jakob Miklavčič, L. Box 3, Willock, Pa.
M. Petrovič, 14815 Hale Ave., Collinwood, O.

UREDNIK PROSVETE:

Jože Savartnik.

VIRHOVNI KRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

VSE DENARNE ZADEVE IN STVARI, ki se tičejo gl. upravnega odbora in S. N. P. J. naj se pošiljajo na naslov:

JOHN VERDERBAR, 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

PRITOŽBE GLEDE GENERALNEGA POSLOVANJA se pošiljajo na naslov:

JOŽE AMBROŽIČ, box 351, Canonsburg, Pa.

Pritožbe prepričljive vsebine, ki sta jih rešili prvi in drugi instanca, se pošiljajo na naslov:

ANTON HRAAT, box 140, Canonsburg, Pa.

VSI DOPISI, razprave, skaki, naznanila itd. za "Prosveto" se pošiljajo na naslov:

UREKONISTVO "PROSVETE", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE UPRAVNIŠKE STVARI, naročila, oglaš, se pošiljajo na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETE", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

V korespondenci s tajništvo S. N. P. J., uredništvo in upravljanje "Prosvete" ne rabite imen uradnikov, marveč napisite naslov, ki je tu naveden, ako želite, da bo vsaka stvar hitro rešena.

KJE — KJE — KJE?

Rad bi izvedel, kje se nahaja moj svak Louis Gorjup, doma iz vasi Gmajna pri Beli cerkvi Dolenjsko. Pred par leti se je nahajal v Milwaukee, Wis. Imam važno poročilo za njega od njegove družine. Prosim rojake, da mi sporočijo, kateremu je poznat, njegov naslov. Če pa slučajno sam bere, naj se mi sam javi! Naslov:

Joseph Tomie,

2424 S. Harding Ave.

CHICAGO, ILL.

NA PRODAJ

Proda se 80 akrov obsegaajoča farma, 35 akrov je izčiščenega in posejanega je 6 akrov, drugo je trava, detelja, a ostalo pa je poraščeno s trdim lesom. Za vsa nadaljna pojasnila glede cene in drugih informacij se obrnite pisмено ali pa ustmeno na lastnika: John Kiro, P. O. Box 62, Willard, Wis.

RAD BI IZVEDEL

kje se nahaja Valentin Miklavčič. Jaz podpisani sem njegov stric. Prosim čitatelje, če kdo ve za njegov naslov naj mi ga naznani ali pa naj se mi sam prijavi, na moj naslov: John Jereb, P. O. Box 65, Sheldon, Wis.

RAD BI IZVEDEL

kje se nahaja John Ermene (po domače Vrtin) po poklicu je krojač, pred 7 leti bival je v Milwaukee, Wis. in opravljal svojo krojaško obrt. Valed važnih zadev bi zelo rad izvedel za njegov sedanjí naslov, prosim enjene rojake, ako kdo ve za njega, naj mi to naznani, za kar bom hvalečen, ako pa sam čita ta oglaš naj se mi prijavi, zakaj ga iščem mu bode gotovo znano. Frank Komar, 342 Reed Street, Milwaukee, Wis.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Cenjenim naročnikom in čitateljem želimo naznaniti, da so našli potovalni zastopniki na agitaciji za pobiranje potokele in nove naročnine. Toplo jih priporočamo vsem rojakom, da jim gredo na roke in se narpoče na list. Zastopnik Louis Kveder se nahaja v Pennsylvaniji. Zastopnik John Burnik je sedaj v državi Kansas in zastopnik A. Jankovich bo obiskal vse slovenske rojake v državi Indijani. Ujudozo priporočamo, posebno starim naročnikom, da poravnajo naročnino pri njih in ravnatoko tudi vsem slovenskim rojakom, ki še niso naročeni na "Prosveto", da se narpoče.

Upravitelj.

Dr. Koler

SLOVENSKI ZDRAVNIK

638 Penn Ave., Pittsburgh, Pa.

izpadenje las, (ščitnice v rokah, prstih in nohtih) van in kri. Ne čakajte, ker to bolezen se halam.

Vse bolniki, ki prihajajo po vodnem odtoku zdravim po skrajni meri. Kakor hitro opazite, da vam nenehno moti močnost, ne čakajte, temveč pri diti in jaz vam bom svet povrniti.

Zelenje krvi, ki vodi iz majhnih zdravim v kratkem času. Hipnotični ali vodni kili zdravim v 24 urah in sicer brez operacije.

Bolenci mehurja, ki povzročajo bolečine v križu in krsto in včasih tudi pri spuščanju vode, zdravim v gotovosti.

Revmatizem, trganje, bolečina, otokline, artritisa, klorije in druge klorne bolezni, ki nastanejo valed nedične krvi, zdravim v kratkem času in ni potrebno ležati.

Uredna ure: V ponedeljkih, sredo in petkih od 9. ure zjutraj do 5. popoldne. V torek, četrtkih in sobotah od 9. ure zjutraj do 3. ure zvečer. — Ob nedeljah se do dveh popoldne.

Po pošti ne delam. — Fridiče nasobam. — Ne poskušite imeti in štetilki! Zdravim samo pošte soto.

ELEKTRIČNA FROGLJURA S KANAL

Stari in izkušeni zdravnik, s 35 letno prakso. Zdravi napake in hitro vse bolezni, pluća, kolodas, obilni, trganje, nervoznost, krvne bolezni, kakor tudi druge bolezni možkih. Ozdravi vsako bolezen katere prevašam v svojo okrobo. Uporablja najboljše evropske, ameriške in ostalih delov sveta zdravila. Nika cen. Navet brezplačno. Toles pregled poplačana jamčen. Pri meni se zdravi vsako število Slovencev. Uradne ure od 9. zjutraj do 5. zvečer. Ob nedeljah samo od 10. do 3. popoldne.

Kedar vam poteče naročnina na "Prosveto", jo obnovite pravočasno, da se vam ne ustavi list.

Prof. Dr. Mullin

ZDRAVNIK — SPECIALIST ZA SLOVENCE

411-4th Avenue (NA SPROTI POSTE) Pittsburgh, Pa.

MONNA LISA.

Ivan Cankar.

(Konec.)

"Nekaj si rekel, samo par besed . . . ali kolikor besed, toliko žebrijev se mi je zabilo v glavo . . . Nekaj si mi hotel pokazati, komaj toliko si odprl duri, da se je zasvetila špranja, pa si jih zaloputnil. Meni pa si kanil v srce nemir . . . in iz take kaplje je kmalu morje . . . Prosim te, razodeni mi . . . zdaj v tih noči . . . saj niti zvezde ne slišijo!"

Spet se mi je vzdignil v duši tisti srd, z gnušom prepojen, ki sem ga ves večer tiščal ob tla . . . Glej človeka . . . ne človeka, smet! Kakor oduren, strupen pajk mi je bil oskrnul čisto ljubezen, je pljunil na moje koprenje . . . in zraven se nase in nanjo . . . In zdaj, ko je slišal nedolžno, brezmišlno besedo, zdaj trepeče, se zvija pred menoj, prosi milosti!"

Ozrl sem se nanj in res je bil ves kakor oduren, strupen pajk, da bi mu najrajši stopil s podplatoma na spačeni obraz.

"Ne vem, kaj bi ti razlagal! Kje so besede, ki puhnejo ob vinu iz ust? . . . Zaspan sem, lahko noč!"

Stopil sem hitreje, on pa je tekel z drobnimi koraki ob moji strani.

"Ne, ne . . . ne izpustim te! Nekaj je v tebi . . . nekaj mojega! Prišel si, pogledal si in si vzel! Daj, vrni!"

Nič ne vem, kako se je zgodilo — nenadoma sem ga držal s pestjo pod ovrtnikom; in takrat je švignila mimo moje duše misel kakor blisk. Izpustil sem ga počasi in sem bil ves truden od same tiste misli.

Pogledal me je molče, sila bled in star je bil — obraz; okrenil se je ter šel majhen in sključen po svoji poti. Ko je izginil v noč, sem se vzdramil iz omotice.

"Zakaj nisem storil takoj, zdaj, ko je bila prilika?" me je spreletelo. Tista misel je bila švignila mimo kakor blisk, ali ostal je v mojem srcu njen temni sijaj. In vedel sem, da sem jo bil stlil že od vsega začetka, da me je vabila od daleč — kakor zvezda, ki jo vidi človek ob belem dnevu z nemirno avojo dušo.

Ni se mi hotelo domov, stopil sem v kavarno. Težak vzduh je bil tam, vsi ljudje so imeli čudno rmenkast polt na licih . . . kakor da so umirali na očistem kraju polnoči, ob čaju in žganju, v smehu in kriku. Šel sem mimo ogledala in sem videl, da je moj obraz prav tako rumenkast in upal, da so moje oči prav tako rdeče in udrt.

Izbral sem si mračen kot daleč od gostov in sem si naročil konjaka.

Prej na cesti se mi je zdela misel vsa temna in grozna; ko sem jo ogledaval ob rumeni, dimasti luči, se mi je zdela skoraj prešerna, veselega smeja vredna.

"Zame je že tako ali tako vse izgubljeno! To življenje ne pojde nikamor več . . . preobložena je samokolnica, običajna bi na mestu, kjer je . . . položil sem bil nanjo Monno Liso in še njenega pajka povrhu . . . Nikamor ne pojde dalje, niti kolesa bi ne zaškrpala . . . In tudi če bi bilo vse drugače . . . in bi vsega tega ne bilo — koliko je bilo vredno to moje življenje, meni in drugim? Bilo je kakor kamen ob cesti . . . če je ali če ni! Ali ni cena še previsoka, da ga dam za en sam imeniten dovtip, za en sam prešeren smeh?"

Ob tej veseli misli sem se nasmehnil; natakaj je šel mimo in me je začuden pogledal; nasmeh rumenega obraza najbrž ni bil posebno lep.

"Sto takih žalostnih življenj samo za tisti trenutek, ko bo bled, trepetajoč, molče proseč vzdignil roke ter jih iztegnil proti meni, ko bodo široko oči belo strmele . . . in ko bo ona . . . Zares . . ."

Nanj sem bil čisto pozabil; in vendar se je bila porodila misel, iz samega poželjenja, da jo vidim, da jo poljubim na tiste vabeče, zasmehujoče, vsega spoznanja polne ustnice . . . da jo poljubim takrat, ko bodo te ustnice od groze trepetale in se bodo bele roke plaho razklenile . . .

Vstal sem, ko je bila polnoč, in sem se napotil tja ves miren, kakor za malovažnim, pustim oprav-

kom. Ob hišnih vratih ni bilo zvonca; potkal sem s pestjo in sem čakal dolgo. Odprla mi je hišnica, ki je gredoč spala; niti pogledala me ni. Šel sem hitro po temnih stopnicah, kakor da bi jih poznal od vekov. Pred durmi sem pozvonil in sem poslušal; zgenilo se ni nič; pozvonil sem drugič, nekje je zasumelo; pozvonil sem tretjič, dolgo in močno; počasni, oprezni koraki so se bližali durim.

"Kdo je?"

"Odprite!"

Polagoma, obotavljaje se je vrtel ključ v ključavnici.

"Spoznal me je po glasu," sem pomislil, "pa ne ve, ali bi, ali ne . . . morda slutiti . . ."

Ko se mi je zdela, da se je ključ že popolnoma zavrtel, sem se uprl ob duri. Vdale se niso takoj, tudi on se je upiral.

"Kaj bi?"

Glas se mu je tresel in je bil hripav.

"Nič . . . nič posebnega!"

Odrinil sem ga počasi in obzirno; stal je pred menoj v svoji pisani dopetjači, svečo je držal v levici, ki se mu je zelo tresla; tako star, siv in nadležen se mi je zdel, kakor da se je bil od večera do polnoči postaral za dvajset let; posebno smešna je bila pisana ponočna čepica z dolgim čepom, ki mu je bila zdrknila globoko na tilnik; izpod nje so štrleli kocihnasti, potni lasje.

"Ob tej uri . . . ali si pijan?"

Bog sam vedi, kaj se je zgodilo v meni — v tistem trenutku bi nikakor ne bil mogel storiti, kar sem se bil še pol ure prej namenil. Stopil sem z dolgim korakom preko izbe.

"Kaj . . . kam?" je hitel za menoj.

Molče sem odpahnil duri v salon.

"Kaj . . . kam?" je klicel z jokavim glasom ter se je opletal krog mene v svoji nerodni dopetjači, svečo v roki, čepico na tilniku. Stopil sem naravnost proti durim, ki so držale v spalnico, on pa me je prijel za roko tako močno, da bi si ne bil mislil.

"Ne tja, ne tja! . . . Bolna je svetnica . . ."

Še jaz ne . . . še jaz ne . . . dobrotnik . . . brat . . ."

Nisem ga poslušal; ker se duri niso vdale, sem jih odpahnil s komolecem in kolenom.

Stal sem na pragu tako trd, mrzel in mrtev, kakor da je bila v tistem hipu izpuhtela kri iz vseh mojih žil.

Na postelji, pod sinjim baldahinom je sedela Monna Lisa. Ogrnila si je bila v naglici temno modro spalno haljo; izpod nje so gledale še bele njene roke. V smehljaju njenem je bil komaj še sled tistega zadnjega spoznanja — sama nedolžnost je bila, čista, kakor ponočno spomladansko nebo, ki vidi greh in ga oznanja za čednost. Nič se niso zgenile te ustnice, tudi trepalnice so bile mirne; izpod njih je izpraševal globok pogled: "Kje ste videli take oči, kakor so te moje?"

Ob oknu je sedel tisti dolgi, kodrasti, mrdroki fant in njegove lene oči so vprašale samo enkrat dolgočasno in zaspano: "Kaj bi radi, gospodje, ob tej pozni uri?"

Molčali smo vsi, da bi lahko slišali svet in zvezde. Bennati se je vzdramil; odprl je usta, da so se prikazali črni, škrlinasti zobje; besede pa ni bilo, ne krika. Zalučil je svečo ob tla, da je ugasnila ter se zdrobila; nato je planil name, oklenil se z vsemi koščenimi prsti mojega vratu ter me suval v kolena z obema bosima nogama.

"Nehaj!" sem zahropel.

Izpustil je z desnico ter me je bil s pestjo po čelu in po licih. Bolelo me ni, le njegovega obraza me je bilo strah; od postelje je sijala rdeča nočna luč naravnost nanj. Oči so bile vse bele, nemirne punčice so bile izginile bog vedi kam; lica so bila čisto usehla, ohlapna, da so štrlele visoko tenke kosti; usta so bila še zmerom odprta. Vse pa je bilo ena sama groza, groza . . .

Sunil sem ga bil v stran, da se je zakotalila čepica od postelje, tik pod Monno Liso; nato sem pobegnil . . .

Ko sem stal na ulici, se mi je zdela, da je težka železna suknja padla od mene, kakor da je bila od papirja. Nekoliko truden sem res bil, da sem se naslonil ob zid . . . toda smejal sem se, smejal, dragi moj! . . . Neki človek je prišel mimo, pogledal me je, stresel je trikrat z glavo ter je šel po svoji poti. —

vesela, da je Vogrin Robertu tako ostrih in gorkih povedal. Vse je potihnilo, ko je nehal Vogrin govoriti. Nikdo izmed družine si ni upal erhniti. Vse je čakalo, kaj poreče nato Robert. Olg pa se je sree samega strahu treslo. Barva se je menjavala za barvo na njenem licu, ko je pomislila, kaka huda nasprotnika si tu stojiča čelo ob čelo. Njena duša in srce je čutilo, da ne obrodi to za njo in Vogrina prav. Ona je bila po lastni skušnji prepričana, da baron Robert tukajšnje slovensko ljudstvo krivo sodi in ga le obrekuje, kakor je obrekoval mater in njo pred njenim očetom!

"Dokazila ni drugega treba", odgovori razkačeno Robert na odločne besede Vogrino, "kakor je to, kar nam je naš gospica Olga povedala Riharda je v istini nekdo napadel, in to je dovolj. Kdo bi pa to bil, je vse eno, najbrž pa vaših vaščanov, oljancev nekdo, ki se je hotel s plenom obogatiti. Ali to mu je k sreči izpodletelo."

Tako je moje mnenje in gotovo tudi opravičeno. Videl sem že marsikaterikrat ljudi sumljivega lica in stanu pohajajoče na onem, to je vašem obrežju. Bili so kakor prvi roparski kandidati, ki škilijo in prežijo na tuje kakor mačka na zajca. Jaz sam sem se že bil večkrat takih postopacev zbal. Zaraditega pa tudi ne hodim rad brez sablje na vaš kraj!"

"To je vse prazno, gospod baron," odgovori mirno Vogrin. "A dobro! Naj velja tedaj vaša, da je nekdo naših ljudi o polnoči napadel, pa vprašam vas, milostljiva gospa, ki tudi poznate ljudi v sosesčini ter veste, kdo vam je prijatelj in kdo ne! Kdo bi ga bil torej utegnil napasti, kaj mislite, milostljiva gospa?"

"Na to vprašanje vam ne vem odgovoriti," odvrne Skenovska. "Sploh se mi pa zdi, da nimamo v okolici nobenega sovražnika, ki bi nam hotel kaj hudega storiti. Riharda pa skoraj itak med kmeti nikdo ne pozna. A zakaj bi ga pa šel kdo napadati, saj si lahko vsakdo misli, da nima mnogo denarja seboj! Celó neverjetno pa je tudi to, da bi kdo onega, kogar misli oropati, vrgel prej v vodo, nego bi ga oplnil. To vse ni tedaj resnice podobno. Zatorej pa tudi ne morem jaz tukajšnjih, to je vaših rojakov, gospod Vogrin, dolžiti takega zločinstva!"

"Dalje pa je treba i to-le pomisliti, moja gospoda," nadaljuje zopet Vogrin. "Kdor namerava Riharda napasti, ne pričakuje ga o polnoči no onem obrežju, kamor on nikdar ob tej uri ne vesla, temveč tam, kamor on sam večkrat zahaja. Vaše mnenje, gospod baron, je torej celo neopravičeno, da nesmiselno, ker vse okolnosti nasprotno pričajo."

A tudi od občine sem zvedel, da ni nikjer tu blizu takih potepuhov in klatežev, ki bi po noči na jezeru in ob njem ljudi napadali. Kaj takega vsa občina ne pomni, in se tudi zgodilo ni, odkar prva hiša v Porečah stoji. Zakaj bi morali torej ravno moji vaščanje napadati Riharda, ki so ga šele tedaj prvokrat videli, ko smo netili kres?"

"Takih okolnosti in izgovorov navažati ni težko," odvrne nato Robert bolj marno in že malo poparjen. Videlo se mu je, kakor da bi bil v ošino gnezdo dregnil, a potem se takoj zbal, da bi ga one hudo ne opikale. Zatorej pristavi: "Jaz si ne morem kaj, da še kljub temu vendar pri svojem mnenju ostanem; zakaj prepričan sem, da zločinski dogodek sam dovolj jasno za me govori."

"Dovolite, gospodje, da jaz nekaj pristavim," jame nato Olga.

"Slobodno, gospica," kliče dr. Sirmik in Vogrin, a baron je molčal navlaček.

"Ko smo šli mi trije, Rihard, jaz in Vi, gospod Vogrin, v nedeljo po večerji skozi gozdič, slišali smo, da je nekdo zažvižgal. Mene je takoj hud mrz pretresel. Zbala sem se bila za vas gospod Vogrin, da bi se vam sanjam na jezeru kaj ne pripetilo. Zdi se mi, kakor da bi bilo to neko znamenje za onega, ki je imel prežati — a ne na Riharda, temveč na vas, gospod Vogrin! Ali ni to verjetno gospodje?"

Vsi so tem besedam pritrjevali, le Robert je smeje se pristavil: "To je vse prazno, gospica. Kdo hode gospoda Vogrino zalezoval, ki je tu doma in pozna vsakega človeka? To je nesmiselno!"

"Meni se pa zdi ta misel bolj verjetna, nego vaša," dostavi še

enkrat Olga, "a tudi druge okoliščine govorijo za njo."

In poslušajte dalje, gospodje! Meni se že od nekdanj dozdeva, da je v sanjah nekaj resničnega. Dostikrat se priglodi to, očemer sanjamo. Tudi meni se je na Dunaju malo prej, nego smo odšli v Poreče, sanjalo, da smo potegnili gospoda Vogrino na pol mrtvega iz jezera. In to se je res dogodilo, le s tem razločkom, da je bil to — Rihard, pa ne Vogrin!"

"Sanje so prazne kakor strah, ki je na sredi votel, a na kraju ga nič ni," odvrne Robert naglo na Olginu modrovanje ter skuša samega sebe opogumiti: bal se je že, da bi se ne izdal.

"Nekaj resnice zna pa vendar le biti na tem, kar pravite vi, gospica Olga," izpregovori zopet Vogrin, premišljujoč, kje bi mogel najti sovražnika, ki bi se bil drznil lotiti se tako strašnega zločinstva. Na barona Roberta samega bi lahko mislil, a zdela se mu je to neverjetno. Saj bi mu on vendar ne mogel na ravnost pogledati v oči, ko bi ga bil sam zalezoval! Na koga drugega pa zopet ni mogel misliti, a tudi spominjal se ni, da bi bil koga razžalil.

Po vsem se je pa dalo vendar sklepati, da je moral nekdo navlaček le na Vogrino prežati. Dolgo so sicer ugibali potem, kdo bi bil Vogrinu tak sovražnik, a nikogar niso mogli zaslediti. Zatorej so se že mislili gospodje posloviti od Skenovskih, a kar naenkrat pride dr. Sirmiku nekaj na um, in ta reče:

"Kaj pa misliš, Vogrin, o onem potepuhu, ki si ga zasačil vasujskega pod oknom tvoje sestre Rezike tisto soboto večer, ko si prišel pozno iz Poreč domu?"

"Na tega pa sem bil čelo pozabil," odgovori mirno Vogrin, in kri mu začne siliti v glavo. Kakor bi pihnil, postalo mu je vse jasno. Zdal ni dvomil več, da je bila smrt samemu namenjena, a nezgoda je zadela — ubogega Riharda!

Nato pove Vogrin na kratko, kako je bil odgnal vasaovaleca. "Ta potepuh bil je strašno drzen. Vrgel me je tja v ograd in skoro bi mi bil vsa rebra polomil. Dva dni nisem mogel lahko dihati. A ni ga bilo potem nikdar več k naši hiši. Jaz sem mu bil trn v peti. In ta vrag se je gotovo hotel to noč iznebiti mene, da bi imel potem prost vohod do moje sestre, on — morilec njenega brata!"

(Dalje.)

MORNARICA BO ČUVALA RIŠKE LADJE.

Washington, D. C. — Po izjavi mornariškega tajnika Daniela bodo vbodoče mornariške patrulje ladje spremljale ribiške ladje na lovišče, da jih obvarujejo napadov nemških potapljač v novangleških vodah.

VABILO NA VELIK PIKNIK

katerega priredi organizacija

ZDRUŽENIH SLOVENSКИH DRUŠTEV

za Johnstown in okolice

dne 25. avgusta t. l.

v prid Slovenskega republičanskega združenja. Piknik se bo vršil na prijaznem prostoru na Maxom (Consble Hill) poleg ohijske ceste. Na tem pikniku bodo zastopana vsa društva, pridružena k S. R. Z. v osrednji Pennsylvaniji in pričakuje se ogromne udeležbe.

Za izvrstno zabavo in dobro postrežbo bo preskrbljeno. Pridite vsi!

Priljubljeni odbor.

VABILO NA

izlet piknik v gozd

katerega priredi

Družba Slovenski Narodni Dom

v nedeljo popoldan

dne 25. avgusta, t. l. severno od bolnišnice

v LA SALLE, ILL.

Uljudno vabimo vsa društva in slovensko občinstvo, da nas mnogoštevilno posejijo. Za vsestransko zabavo in dobro postrežbo bode preskrbljeno. — Vstopnina prosta. Za obilno udeležbo se priporoča

ODBOR.

Milko Vogrin.

Novela. — Spisal dr. Stojan.

(Nadaljevanje)

To pripovedovanje delalo je velik utis na našo družbo. Baronu Robertu bilo je zdaj vse jasno kakor beli dan. Spoznal je, da je njegov sluga po strašnem naključju zadel Riharda namesto Vogrino, in Vogrin sam je nato rešil prijatelja. Nezapadno mu je bilo sicer vse to, ali Rihardovim besedam, katere je Olga v družbi ponavljala, moral je na vsak način verjeti.

Strašna nevolja in srd se je bral Robertu pri tej priliki iz oči. Name jeze se je grizel v ustnice, da mu je ves našt tako izpodletel. Pisanim, gadovim očesom gledal je zdaj na onega pred seboj, katerega je mislil mrtvega in nad čegar smrtjo se je že radoval.

"In Vogrin, njegov tekmeč, njegov največji sovražnik, rešil je zdel Riharda iz smrtni nevarnosti, pridobil si hvaležnost pri Skenovskih in postal še iskrenjši prijatelj in večji ljubljene Olg in Rihardu, nego je bil poprej!"

In Olga je bila sama z njim v enem čolnu na jezeru! Rihard ju je pustil obadva po noči, o polnoči na samem skupaj veslati! In Olga je bila sama, čisto sama z Vgrinom tedaj, ko sem mislil jaz, da uničim njega na veke! Kaj se je vse utegnulo med tem z Olgo goditi, kaj sta govorila med seboj, kaj počenjala!"

Take strašne misli so se porajale v Robertovi glavi. Temnilo se mu je pred očmi. Komaj se je premagoval, da ni zgrabil svojega tekmeča in mu zabodel bridko sabljo v njegove prsi, naj bi mu bruhnila črna kri iz njih ter močila strop in tla! Zaraditega pa so bile tudi Robertove besede zbadljive in rezke. Kazale so, kako sovražstvo goji on proti Vgrinu.

Ko so namreč po tem pojasnilu gospa Skenovska, Olga in dr. Sirmik častitali Vgrinu, da je srečno rešil Riharda tako nepričakovane smrti, pristavil je baron Robert:

"To je celo naravno, da je moral gospod Vogrin rešiti Riharda iz te nevarnosti, ako hoče, da on sam to popravi, kar so pregrešili njegovi rojaki nad njim, njegovim prijateljem!"

"Kako je to razumevati gospod

baron?" vpraša hitro Vogrin.

"Jaz si mislim, da je nekdo Riharda napadel hoteč ga oropati, to je vzeti mu denar in obleko," odvrne naglo baron. "Večkrat se mže videti takih sumljivih ljudi todi okoli hodečih, ki le o ropanju in krađah živijo. Sploh je vse ljudstvo tu jako ubogo, siromašno in nizko. Samo čuditi se je, da še ljudje pri belem dnevu nas tujih gostov ne napadajo ter nas zavrtno ne ubijajo!"

Pomislite, gospod baron, kaj govorite," opomni nato resno Vogrin. In kri mu je šnila v glavo od same jeze, da se drzne tuje tako nesramno sumničiti in obrekovati njegove revne rojake. Zatorej nadaljuje vse razsrdjen:

"Naše ljudstvo je res ubogo in siromašno, ako ga bogatim ogrskim magnatom primerjamo, ali ono ima toliko, kolikor potrebuje. Največ vredno pa je to na njem, da je pošteno in da se o tem redi, kar si samo pridela in prisluži. V njem je sicer malo plemenitosti, ali zato več plemenitosti! Jaz protestiram odločno proti vašim izjavam terjam od vas, da mi svoje besede ali prekličete, ali pa njih resnico dokažete!"

Olga in dr. Sirmik sta bila kaj